بررسی تیپ‌های شخصیتی علاقه‌مند به دیدن فیلم‌های وحشتناک یا چرا بعضی بدون دیدن فیلم‌های دلهره‌آور خواب‌شان نمی‌برد؟

راه با هم ترسیدن در خانه

امیر حسین جلالی، روانپزشک و روان‌درمانگر: روان انسان چیز ساده‌ای نیست که کلید هیجان داشته باشد یا مغز قسمتی را به ترس اختصاص دهد یا بخش غم داشته باشد

مجتبی دلیر، روانشناس اجتماعی: بعضی افراد به واسطه انکار ترس‌شان به دیدن فیلم‌های وحشتناک رو می‌آورند

لیلا مهداد| مه غلیظ و صداهای وهم‌آور، ردپاهای عجیب و شاخه‌های شکسته و لکه‌های خون، جغدی که از لابه‌لای درختان به وحشت فضا می‌افزاید، کلبه‌ای ترسناک و ارواحی که صدای خش‌خش در و پنجره را بلند می‌کنند و در نهایت صدای جیغی که با دیدن جسدی فضا را پر می‌کند تا بیننده را با چشم‌های وحشت‌زده روی کاناپه میخکوب کند. این ژانری که اواخر قرن نوزدهم در فیلم‌ها محبوبیت یافت اگرچه قبل از آن رمان‌هایی همچون «خون‌آشام» و «فرنکنشتاین» در این ژانر نوشته شده بودند.

در ایران به این فیلم‌ها می‌گویند: فیلم ترسناک. فیلم‌هایی برای هیجان بیشتر و بالا آوردن آدرنالین خون که طرفداران زیادی دارد و خیلی‌ها می‌گویند فیلم نمی‌بینند، مگر ترسناک باشد.

ریشه این علاقه و عادت اما از کجاست و چرا بعضی از افراد فکر می‌کنند با دیدن فیلم‌های دلهره‌آور، زندگی قابل‌تحمل‌تر می‌شود؟

«میلاد» از آن دست جوانانی است که فیلم‌های ایرانی را اصلا دنبال نمی‌کند. ۲۲ سال دارد و برای تامین مخارج تحصیل فروشندگی می‌کند. «فیلم‌هایی از این دست در دنیا محبوبیت دارد و فیلمسازان بزرگی این ژانر را امتحان کرده‌اند، اگرچه همه موفق نبوده‌اند. فیلمسازان ایرانی نه در ژانر کمدی و نه در ژانر وحشت نمی‌توانند هم‌پای سایر فیلمسازان جهان جلو بیایند و راه زیادی در پیش دارند. دیدن فیلم یکی از سرگرمی‌هایم است، البته ژانر وحشت را بیش از بقیه ژانرها دنبال می‌کنم.»

«مژگان» ۴۰ سال دارد، حسابدار شرکتی بازرگانی است و از علاقه‌مندان به ژانر وحشت: «زندگی شهری امروزی خشک و خسته‌کننده است. دیدن فیلم‌های ترسناک کمک می‌کند تا کمی هیجان را تجربه کنم.» انگشترهای نقره را یکی یکی امتحان می‌کند. «واقعا برای اوقات فراغت مردم هیچ فکری نشده است برای همین فیلم دیدن یکی از سرگرمی‌های مردم شده و از آنجایی که در ژانر وحشت فیلم‌های خوبی ساخته می‌شود و به ترشح آدرنالین کمک می‌کند این ژانرمحبوبیت بیشتری دارد، البته شاید برای من.» «مرتضی» که ۲۰ سالی می‌شود فروشنده نقره است هم دوران جوانی از علاقه‌مندان فیلم‌های ترسناک بوده اما حالا تنها فیلم‌های کلاسیک و عاشقانه را دنبال می‌کند: «به نظرم در برهه‌ای اغلب مردم به دیدن این فیلم‌ها علاقه نشان می‌دهند. سن‌وسال خاص خودش را دارد. تب جوانی است که فروکش می‌کند.» «مینو» مربی بدنسازی است و این را می‌توان از لباس‌های اسپورتش فهمید: «من هیجان‌های مختلف را امتحان کرده‌ام. عاشق هیجان هستم. دیدن فیلم‌های ترسناک هم باعث هیجانم می‌شود.» اما «سیما» تنها دلیلش برای دیدن فیلم‌های خارجی ژانر وحشت است: «فیلم خارجی نگاه نمی‌کند مگر اینکه در ژانر وحشت ساخته شده باشد. من علاقه‌ای به فیلم‌های خارجی ندارم چون کشش لازم را برای تماشا در من ایجاد نمی‌کند در حالی که فیلم‌های ترسناک این کشش را برایم ایجاد می‌کند، البته فیلم‌هایی که در آنها از خون و خونریزی خبری نباشد.» «زهرا» هم با علم به اینکه بعد از دیدن فیلم دچار چالش‌هایی خواهد شد پای تماشای فیلم‌های ترسناک می‌نشیند: «از دیدن فیلم‌های ترسناک هیجان‌زده می‌شوم اگرچه بعضی صحنه‌ها را نگاه نمی‌کنم و تنها به شنیدن صدای فیلم اکتفا می‌کنم.» خانواده «زهرا» هم از دیدن فیلم‌های ترسناک استقبال می‌کنند و زمانی که بخواهند فیلم ترسناک ببینند پدرش چراغ‌ها را خاموش می‌کند تا فضا برای تماشای فیلم مهیا باشد: «فیلم‌های ماورایی را بیشتر می‌پسندم. صحنه‌هایی که خون و کشتار باشد را دوست ندارم. بیشتر فیلم‌هایی را می‌بینم که جن وارواح محور اصلی فیلم باشد.» او هنوز «احضار ۱» را به یاد دارد.«بعد از دیدن این فیلم تا مدت‌ها وقتی وارد اتاقم می‌شدم بالای کمدم را نگاه می‌کردم و زمان خواب هر چند‌دقیقه یک‌بار چشم‌بندم را برمی‌داشتم و نگاهی به اطراف می‌انداختم. همین هیجان و دلهره بیشتر برای دیدن فیلم‌های ترسناک ترغیبم می‌کند.»

هیجانی آمیخته با درد، ترس و احساس تهدیدشدن

اعتیاد به دیدن فیلم‌های ترسناک و علاقه زیاد به این موضوع از جهات مختلف قابل بررسی است. امیرحسین جلالی، روانپزشک و روان‌درمانگر در این‌باره به «شهروند» می‌گوید: «اصولا یکی از راه‌های غلبه بر ترس روبه‌رو شدن با آن است. یکی از مهمترین مدل‌های درمان ترس و انواع اضطراب‌ها روبه‌رو شدن با آن مسأله است.» جلالی ادامه می‌دهد: «به‌عنوان مثال تصور عامه این است که کسی که از آب می‌ترسد را در آب بیندازید یا در تاریخ ما نقل شده است که افرادی که وسواس داشتند را در معرض آلودگی قرار می‌دادند. روبه‌رو شدن و در دل ماجرا رفتن. خودکشی هم که نوعی روبه‌رو شدن با ترس عمیق با مرگ است می‌تواند معنا شود در مواقعی. فردی که عمیقا از مرگ می‌ترسد یک جدال یا دوئل آخر را با مرگ شروع می‌کند. به دل مرگ می‌زند و از نزدیک با آن دست‌وپنجه نرم می‌کند.» این روانپزشک و روان‌درمانگر بر این باور است که دیدن فیلم‌های ترسناک دلیل بر شجاع بودن افراد نیست: «دیدن فیلم‌های وحشتناک به این معنا نیست که بیننده فرد پردلی است؛ فرد خاصی که هیچ ترس و وحشتی ندارد. بلکه عمیقا این ترس وجود دارد حتی اگر این افراد آن را ابراز نکنند. درواقع انحای مختلفی از ترس‌ها و اضطراب‌های فوق‌العاده عمیق و بنیادی در این افراد وجود دارد و از طریق تماشای این‌گونه فیلم‌ها و سریال‌ها به‌دنبال این هستند که بر ترس خود غلبه کنند. معمولا این ترس فروکش نمی‌کند و مکررا فرد در معرض این ترس‌ها قرار می‌گیرد. با تماشای این ژانر از سینما و در پشت آن، این آرزو وجود دارد این ترس تقلیل یابد.» جلالی در مورد باوری که می‌گوید دیدن این فیلم‌ها منجر به افسردگی می‌شود، می‌گوید: «آیا دیدن فیلم ژانر وحشت منجر به افسردگی می‌شود، چه میزان از آن باعث افسردگی می‌شود، در چه اشخاصی منجر به افسردگی می‌شود؟ اینها پرسش‌هایی است که علم باید پاسخگو باشد. صرف اینکه فکر کنیم این مسأله‌ای ناخوشایند است، یک گمان غیرعلمی است.» او معتقد است روان انسان چیز ساده‌ای نیست که کلید هیجان داشته باشد یا مغز قسمتی را به ترس اختصاص بدهد یا بخش غم داشته باشد و ادامه می‌دهد: «هیجانات عمیقا با هم درآمیخته‌اند. به عبارتی ما هزار نوع تجربه هیجان داریم، فردی که می‌رود چنین گزینه‌ای را برای تجربه هیجان انتخاب می‌کند یقینا می‌خواهد هیجانی آمیخته با درد، ترس و احساس تهدید شدن را تجربه کند.» این روانپزشک معتقد است برای تخلیه هیجان می‌توان راه‌های دیگری را انتخاب کرد چرا ژانر وحشت؟ و می‌گوید: «فرد می‌تواند روش‌هایی را تجربه کند که الزاما با ترس و احساس تهدیدشدن همراه نباشد. درواقع باید گفت این رفتار پاکیزه‌ای از نظر سلامت روان نیست. اینکه بگوییم این افراد بیمار هستند یا این رفتارها موجب بیماری می‌شود، بیشتر انگ‌زنی همراه دارد و کمکی به ارتقای سلامت روان جامعه نمی‌کند.» او ادامه می‌دهد: «در حقیقت اگر فرد تمایل زیادی برای دیدن فیلم‌هایی از این ژانر را در خود می‌بیند، بهتر است کنکاش کند؛ از هر طریقی که می‌تواند، از طریق مطالعه و تعمق شخصی. اگر چنین چیزی وجود دارد و تکرار می‌شود، احتمالا شخص در حوزه‌های دیگر هم مشکلاتی دارد و به کمک گرفتن و مشورت نیاز دارد.»

تخلیه هیجانی و همذات پنداری

بعضی افراد شاید به لحاظ هورمونی نیاز به ترشح آدرنالین داشته باشند، چون به لحاظ زیستی این مسأله در زندگی روزمره‌شان کمتر اتفاق می‌افتد و برای همین با دیدن این فیلم‌ها می‌خواهند سطح این هورمون را در بدنشان بالا ببرند. مجتبی دلیر، روانشناس اجتماعی به «شهروند» می‌گوید: «بعضی افراد به واسطه انکار ترس‌شان به دیدن فیلم‌های وحشتناک رو می‌آورند. درواقع این افراد توانایی مقابله با ترس‌های واقعی زندگی‌شان را ندارند و شدیدا از رویارویی با آنها می‌ترسند برای همین به تماشای ژانر وحشت ترغیب می‌شوند تا ثابت کنند تا چه اندازه شجاع هستند.» دلیر در پاسخ به این پرسش که آیا این افراد در زندگی اجتماعی‌شان خشن هستند؟ می‌گوید: «بله، براساس نظریه مشاهده، این امکان وجود دارد. چون افراد از طریق دو مولفه تقلید و تقویت، رفتارهایی که در فیلم مورد علاقه‌شان می‌بینند را تقلید می‌کنند و این تقلید می‌تواند از فیلم‌های وحشتناک هم صورت بگیرد، البته اگر این افراد در این تقلیدها به نتیجه مطلوب دست یابند یعنی بتوانند کسی را بترسانند، این رفتار در آنها تقویت می‌شود.» این روانشناس اجتماعی ادامه می‌دهد: «در زمینه دیدن فیلم‌های ژانر ترسناک دو دیدگاه وجود دارد. دیدگاه اول یادگیری مشاهده‌ای است که بر محدود شدن تماشای این فیلم‌ها تاکید دارد و دیدگاه دوم هم متعلق به روانکاوهایی است که معتقدند این دست از فیلم‌ها منجر به تخلیه هیجان می‌شود. به این طریق که فرد با تماشای فیلم‌های ژانر وحشت رفتارهایی که شاید در واقعیت به آنها دست بزند را در فیلم دنبال می‌کند و تخلیه می‌شود. درواقع نوعی همذات‌پنداری.» دلیر با اشاره به سریال پایتخت ادامه می‌دهد: «زمانی که نقی معمولی داعشی را به زمین زد بیشتر بینندگان با او همذات‌پنداری کردند و به آرامشی دست یافتند. دیدن فیلم‌های ترسناک از جهات مختلف می‌تواند روی افراد گوناگون تاثیرهای متفاوتی داشته باشد اما از آنجایی که این احتمال وجود دارد رفتارهای پرخطر برای جامعه در پی داشته باشد، من به‌شخصه با دیدگاه اول موافقم، به این دلیل که تماشای فیلم‌هایی از این ژانر قبح رفتارهایی که در این فیلم‌ها تکرار می‌شود را از بین می‌برد.»

فیلم‌هایی که کشته گرفتند

«خزنده ناشناس» روایتگر داستان فضانوردی بود که در بازگشت به زمین مشخص می‌شود آلوده به انگلی بیگانه است؛ فیلمی که در سال ۱۹۵۶ در آمریکا اکران شد و پسربچه‌ای ۹ ساله هنگام تماشای آن دچار پارگی شریان شد و جان خود را از دست داد تا این فیلم در رده ترسناک‌ترین فیلم‌ها قرار بگیرد. فیلم حماسی «مل گیبسون» هم که تنها سعی داشت مرگ و قیام حضرت مسیح را نمایش دهد، منتقدان بسیاری داشت، چون بعدها مشخص شد دو نفر در طول نمایش این فیلم درگذشته‌اند. مردی ۵۶ ساله که هنگام دیدن صحنه به صلیب کشیدن عیسی‌مسیح دچار سکته قلبی شد و کشیش ۴۳ ساله‌ای که هنگام تماشای فیلم از هوش رفت و جان باخت. «گرگ‌ومیش» هم از آن دست فیلم‌هایی بود که تماشایش کشته داشت؛ به‌عنوان مثال جوان ۲۳ ساله‌ای که مخفیانه به محل اکران «گرگ‌ومیش» رفته بود بعد از پایان اکران در کنار بطری نوشیدنی بدون هیچ واکنشی پیدا شد. «وحشت در خیابان الم» هم در سه روز جان چهار نفر را گرفت، چون دانیل گونزالز ۲۶ ساله در الهام از شخصیت قاتل فردی کروگر در این فیلم جان این چهار نفر را گرفت؛ قربانیانی که کاملا تصادفی انتخاب می‌شدند. او به هشت‌بار حبس ابد محکوم و در بیمارستان‌روانی «برودمور» بستری شد.«پاکسازی» سعی کرد بینندگان خود را به دنیای موازی ببرد تا بتوانند در یک شب از سال هر کاری که می‌خواهند انجام بدهند بدون اینکه تحت پیگرد قانونی قرار بگیرند.

جدول شماره ۱۴۰۳

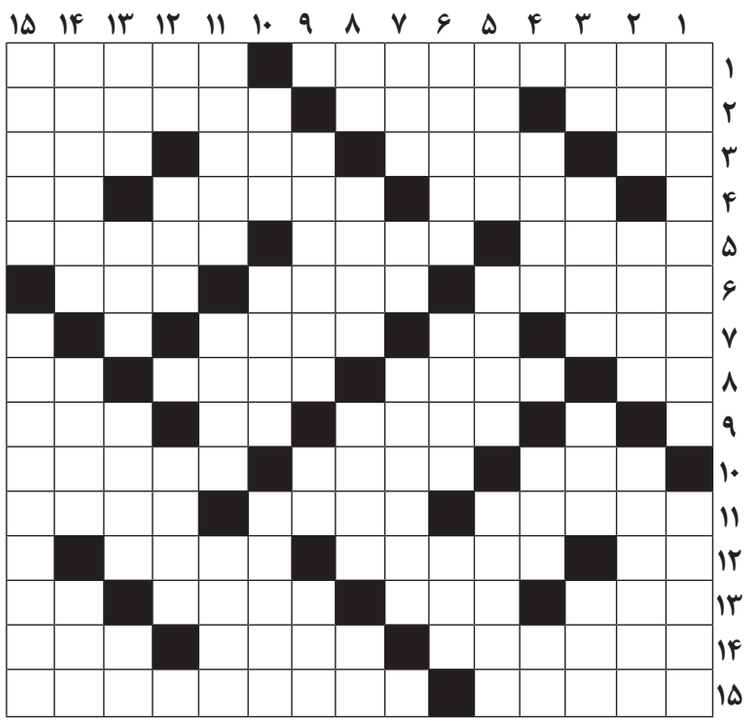

افقی

۱- علمی که به بررسی اعمال حیاتی موجود زنده، اندام، بافت، سلول و اندامک‌های داخل سلول می‌پردازد - تفویض اختیار مال یا کار به دیگری

۲- کامیون نظامی - ماه پاییزی - خبره در کار

۳- پهلوان - مبنای تاریخ اسلامی - همسر زن - ماه قمری

۴- سرسرای هتل - افراد جلف و شرور - کلمه شگفتی

۵- مسجد و بازاری در شیراز - نویسنده فرانسوی «نانا» - جوجه‌تیغی

۶- نام ماندلا - پرنده پا بلند - ریسمان محکم

۷- پرت و بی‌خبر عامیانه - پایه و اساس - آشیانه مرغ

۸- نفس خسته - شهری در لرستان - دینداری - علامت جمع

۹- شهر عمارت تاج محل - علامت مفعول - قتلگاه امیرکبیر

۱۰- سکه انگلیسی - اثر ساراماگو، نویسنده نوبل پرتغالی - وسیله توزین

۱۱- پایتخت کریمخان زند - ضربه‌ای در بدمینتون - جای دور از خطر

۱۲- بز کوهی - پرنده خوش آواز - جزیره مرجانی

۱۳- ارسباران قدیم — بچه گوسفند - خالی و تهی - بذل ناتمام

۱۴- همه‌روزه - فوج و گروه - از گناهان کبیره

۱۵- از جنگ‌های صدر اسلام مسلمانان با رومیان در ناحیه شام که مسلمانان پیروز شدند - از دستگاه‌های موسیقی ایرانی

عمودی

۱- از شهرهای استان اصفهان - نوعی دوربین

۲- سال آذری - قفل چوبی - کاسب دوره‌گرد

۳- بازی محلی - فهرست - گویند نزد ایرانیان است و بس - جنگ و نبرد

۴- ساده‌لوح — از زانو تا مچ پا - ترک استخوان

۵- ترکش حرام است - در آرزوی فرزند - قنداق تفنگ

۶- مالامال - نان مرغوب - وسیله‌ای در نجاری

۷- مخترع ماشین بخار - یار شیرازی - استخوان دهان

۸- عامل وراثت - ماده ضدعفونی‌کننده پزشکی - کفش روسی - مادر لر

۹- از واجبات نماز - دریا - پاسبان

۱۰- غم و اندوه - نوعی صمغ - سرزنش کردن

۱۱- اجبار کردن - علم نجوم - مسکوک نقره

۱۲- ناشنوا - نام قدیم سوریه - روایت‌کننده

۱۳- مهاجم تیم ملی ایتالیا در یورو ۲۰۱۶ - توانایی مالی - شاعر دشتستانی - وتر کمان

۱۴- نوعی سنگ قیمتی - هیمه - خرمن و غله دروکرده

۱۵- وجه‌الکفاله - مقنن

حل جدول شماره ۱۴۰۲

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	ب	ا	■	م	ر	ن	د	■	ک	ا	ن	ا	د	ا
۲	ش	ی	ا	■	چ	ا	ن	گ	■	ه	ل	ی	ب	ر	د
۳	ک	ی	■	ک	ا	ه	■	م	ا	ت	ی	ک	■	م	ا
۴	ا	ن	ا	■	ل	ی	ن	■	و	ر	ا	■	س	ا	■
۵	ن	ا	گ	ا	ه	■	و	ل	ا	■	ف	ر	ا	ن	ک
۶	ی	ل	ا	ن	■	ا	س	ا	ر	ا	■	ب	ر	گ	ن
۷	■	■	ه	ی	د	ر	ا	ت	■	ی	ر	ا	■	ا	گ
۸	م	ش	ی	■	س	ا	ز	■	ت	ل	ا	■	ا	ه	ر
۹	ت	ه	■	ه	ر	م	■	م	ح	ا	ک	م	ه	■	■
۱۰	ک	ر	ا	ل	■	ی	ا	ق	و	ت	■	ر	ا	و	ت
۱۱	ا	س	ت	و	ا	■	ه	ر	ی	■	و	ا	ر	ن	ا
۱۲	■	و	ر	■	ل	غ	ل	■	ل	ا	ک	■	ا	ت	ی
۱۳	م	خ	■	ت	ب	ل	ی	غ	■	ن	ا	م	■	ظ	ل
۱۴	م	ت	و	ا	ر	ی	■	ا	ن	گ	ل	ی	ک	ا	ن
۱۵	ن	ه	ا	ن	ز	ا	■	ن	ق	م	ت	■	ک	ر	د